

www.e-rara.ch

**Utriusque cosmi maioris scilicet et minoris metaphysica, physica atque
technica historia in duo volumina ... divisa**

Fludd, Robert

Oppenheimii, 1617-1623

Universitätsbibliothek Basel

Shelf Mark: UBH Jh I 9; UBH Jh I 10:1

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-88822>

Liber Tertius. De Musica mundana.

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

LIBER TERTIUS.

De Musica mundana.

Contenta hujus libri.

<p>In mundi compositione reperiuntur</p>	<p>Concordantie; Unde ejus Musica</p>	<p>Rationalis progressus; Nam pro- veniunt</p>	<p>Praxis, de qua cap. 7. & 8.</p>	<p>Discordantia, de quibus cap. 9.</p>	<p>Generalis, ad universi caeli consonantias pertinens, de qua cap. 1. 2. 3. Specialis, nempe Musica illa elementaris, de qua c. 4.</p>

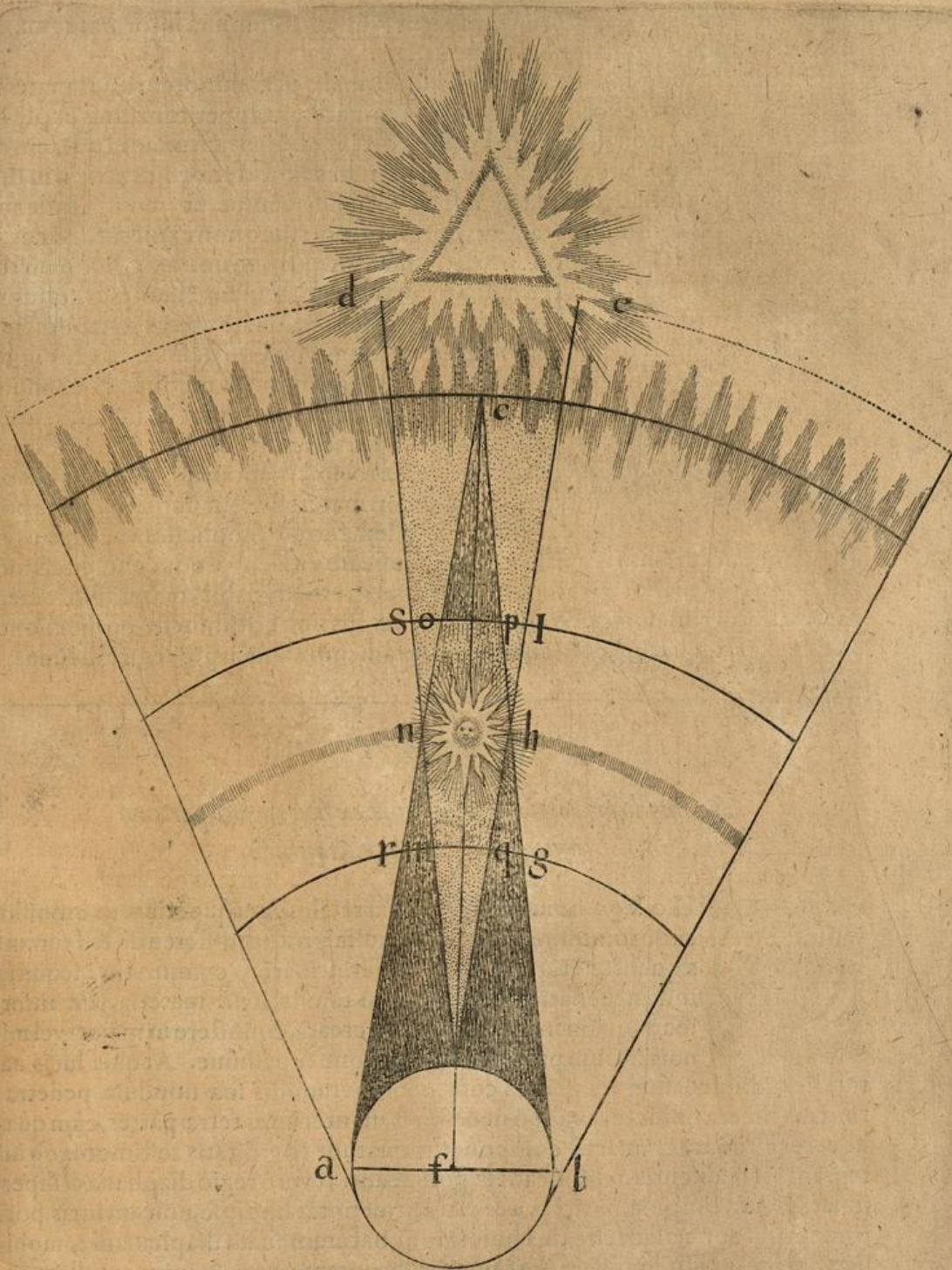

C A P U T I.

De proportionum mundanarum ratione.

X præcedentibus patet, quod sicut cœlum Empyreum est ignis & lucis supernaturalis domicilium ac sedes, à qua immediatè ignis naturalis, & mediatè alter ille magis accidentalis progreditur, sic etiam locus ejus oppositus, terminans ac finiens motus radiorum ejus, sit materiæ & tenebrarum receptaculum. Cum autem idem sit contrariorum respectus, necesse est, ut propter mundi continuationem, iisdem gradibus eademque proportione se habeat naturæ humidæ tenebrarum dispositio ad igneam illam lucis: Unde ut centrum physicum naturaliter in quarto gradu frigidum esse superiùs declaravimus, densissimum, opacissimum & ponderosissimum, & per se quietem naturaliter appetens; sic etiam regio machinæ ultima proculdubio in omnibus non loco duntaxat, sed & conditione quoque illi opponitur, ita ut æquali unius actione & proportionali alterius passione omnia corpora intermedia constituentur, & pro subjecti natura, hoc est, pro copia vel inopia prædominantis in eo lucis, aut privationi diutiùs reluctentur, aut citiùs ei cedant & subjiciantur. Quis igitur ambiget, supremam cœli Empyrei regionem ab omni frigiditatis invasione, cujus proprium est incrassare, liberam esse & immunem? quippe cum sit subtilissima, purissima, levissima, supremo perspicuitatis gradu pellucida, & quasi nihil aliud, quàm ignis ad ultimum caliditatis amatorix suavissimæque apicem sublimatus. Haud dubiè igitur harmoniam mundanam perquam nobilem illæ rerum proportiones inducunt, per quas operante in materiam intermediam lucis primariæ virtute, indissolubilis rerum concordia conciliatur, ac musica quadam inexplicabili aures intellectus permulcentur. Hujus namque melodiæ instrumentum, machina scilicet mundi, est quasi monochordum, cujus chorda, perquam consensus partium introducit, est intermedia totius mundi materia. Autor autem in hac musica existit mundi anima, seu lux essentialis; haud secùs, quàm in musica illa hominis instrumentali, in qua *r.* id est, Gamma, ut principium sumit ab inferiori systematis parte, ascendendo cum gravibus, excellentibus, & superexcellentibus vocibus; Talis nimirum fit etiam in monochordo mundano progressus, nempe à terra proportionaliter ad suam *ee la*, ascendendo, quod terminus est ultimæ peripheriæ: Et ut in *r.* gravior & profundior est sonus propter extremam ejus distantiam ab *ee la*, à quo ascendendo intensior fit vocis percussio; sic etiam quò altiùs à terra versùs cœlum Empyreum ascenditur, eò fortior locis & caloris effectus invenitur, tenuiorque ejus virtute redditur spiritus mundanus; quemadmodum etiam ad vocis humanæ elevationem major vis, ac proinde major animæ lucidæ virtus requiritur, in ejus verò depressione minor omninò desideratur;

tur; sic etiam major animæ mundanæ proportio in elatiori & subtiliori mundi spiritu invenitur, & per consequens acutiorem reddit harmoniam & excellentiorem, in depressiore verò & spissiore minor; unde graviores & profundiores harmoniæ effectus producere dignoscitur. Ex his igitur faciliè colliguntur harmoniæ istius consonantiæ ex debitis numerorum proportionibus consistentes, quas à simplicium principiorum amplexu derivari & provenire probatu haud est difficile, nempe à mutua materialis & formalis pyramidis commixtione: nam quælibet harum habet in hoc Macrocosmo pyramidalem dimensionem, quâ non aliter, (magis tamen in uno & minus in alio loco) operari solet, quàm una pyramidis corporeæ portio gradatim sibi ampliorem concavitatem requirit, in qua altera contineatur: Sed pyramidis formalis basis est ipsi cælo Trinitatis contigua, ejusq; conus ad terram usq; se extendit, quemadmodum è converso basis pyramidis materialis est in terra, ejusq; conus usq; ad cæli Empyreï verticem ascendit, hoc est, in concavam cæli superficiem. Has autem formales mundi dimensiones in fine libri quinti delineavimus, quo pyramidalis ista dimensio est in rebus physicis intelligenda. Hic tamen proportionalem unius pyramidis ad alterius amplexum breviter delineavimus, ut ad perfectiorem hujus nostræ musicæ mundanæ explicationem studiosos magis sensibili proportionum demonstratione melius inducamus; in qua quidem luce manifestius est, tres materiales pyramidis partes infimam mundi regionem occupare, cum quibus se miscet pars una pyramidis formalis, nempe quæ juxta conum est; ea quæ toti illi materiæ massæ formam dedit essentialem; duæ ejusdem partes regionem mediam implent, quæ ibi loci totidem pyramidis formalis portionibus informantur; ac unica ejus portio cælo Empyreïo dat substantiam, quam tres pyramidis formalis portiones supernaturaliter informant. Ex quibus luculenter apparet pyramidem materialem tribuere cuilibet mundi parti substantiam, & quod reciproca pyramidis lucidæ receptio illam de materia prima in secundam & formatam transmutet, ac per consequens, omnia inter terræ margines, & summâ cæli Empyreï peripheriam accepisse proportionem suam à duarum harum pyramidum actione & passione; ex quibus etiam omnes Macrocosmi proportionem & consonantiæ harmoniam mundanam constituentes derivantur. Demonstratio autem hujus rei est talis.

A. B. C. est Diameter pyramidis materialis, cujus fons est tenebrarum Oceanus, nimirum terra; namque in terra basin suam habet: Hujus pyramidis pars inferior A. B. R. G. dat inferiori mundi regioni substantiam & corpulentiam, cum qua pars minima pyramidis formalis deorsum tendentis sese miscet per minima.

Similiter pars pyramidis materialis. O. P. G. R. est materialis pars regionis mediæ, quæ informatur æquali sibi portione I. S. M. Q. pyramidis lucidæ descendens

L

dentis

dentis. Portio denique pyramidis materialis O.C.P. dat tantum corpulentiam, quantum ei est regioni superiori, quæ ejus substantia minima informatur majori pyramidis radiosa portione, nempe D.E.S.I.

Unde patet quod major pyramidis formalis pars, minorem illius materialis informans, super excellenter & ultra ejus naturam appetitum illius explevit: Media ejus pars æquali portione pyramidis lucidæ perficitur, ac id quidem excellenter & ad appetitum substantiæ illius satietatem; Inferior ejus portio in portione tripla se habet ad illa pyramidis formalis, nempe, ut 3. ad 1. Unde materiæ appetitus in infima pyramidis corporeæ portione non expletur, sed corruptibilis est & mutationibus obnoxia: imò & in ejus basi non agit, nec penetrat pyramis formalis ad ipsius terræ centrum, nisi per accidens: nam ejus conus superficiem tantum penetrat ipsius terræ, non aliter, quam conus pyramidis materialis ei oppositus in basi & gloriæ formosissimæ puncto desinit. Ex his igitur per quàm pulchrè invenimus sphæram æqualitatis totius mundi, & ipsius animæ mediæ locum, in quo lux increata tabernaculum suum posuit, animamq; mundi collocavit: Imò hæc sphæra æqualiter à parte tum superiore tum inferiore, perfectionem consonantiæ magis perfectæ recipit; nam ab ipsa ascendit Diapason spirituale & ad ipsam ascendit Diapason materiale. In dupla enim portione se habet ad terram, & ad locum & sedem formæ simplicissimæ. In ejus ergo regione consonantiæ perfectissimæ musicam vitalem producant; ejus monochordi spiritualior pars si, pulsetur; vitam æternam dabit, materialior autem pars transitoriam. Cognitis igitur his principiis non erit difficile proportionem ex illis elicere, quarum consonantiâ musicam mundanam provenire dicimus.

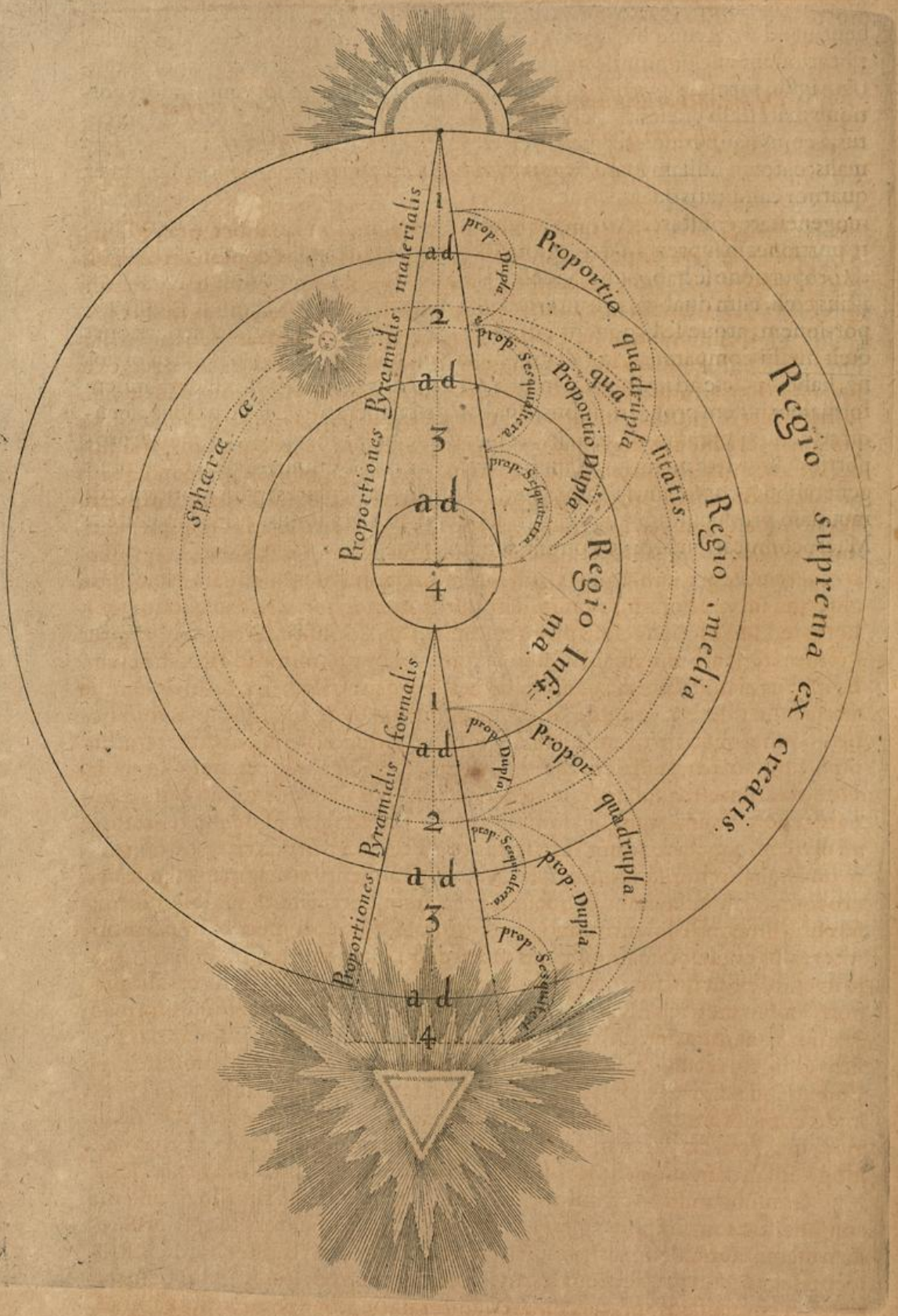
C A P U T II.

*Quomodo prrportiones mundanæ ex situ & loco partium
cujusque pyramidis eliciantur?*

UONIAM in omni hylæ parte, similiterque etiam in omni lucis formosissimæ portione, nulla prorsus differentia sed summa æqualitas erat, priusquam fieret illarum commixtio: sequitur inde necessario, alterationem tam in hylæ materia jam informata, quàm in ipsa forma jam creata, consistere in majori vel minori horum principiorum actione & passione. At quia lucis naturalis radii deorsum tendentes cum cono pyramidis suæ nondum penetrarunt ad viscera ipsius terræ, ideò necesse est, ut interiores terræ partes, cum quælibet res ex quatuor quartis componatur, quatuor frigiditatis testimonia ob integram lucis absentiam retineant & possideant: at verò regio diaphana ei superinnotâs, cum limpida, perspicua & clara sit, denotat hoc ipso, unicam lucis portionem sibi concessam esse, quâ hujusmodi naturam suam diaphanam & mobilem obtineat: Unde apparet, proportionem inter terram & infimam illam regionem esse perspicuam, cum terra habeat quatuor spissitudinis testimonia, regio autem elementaris diaphana non nisi tria; ita sanè, ut in portione sesquitertia sese habeant, siquidem terra sese habet ad transparentem illam elementarem regionem, ut 4. ad 3. Deinde tres hujus regionis infimæ perspicuæ partes ad duas illas regionis ætheræ, in cujus medietate sol exaltatur, in portione sesquialtera inveniuntur, atque se habent ad invicem, ut 3. ad 2. quemadmodum etiam ulterius duæ partes, regionis illius intermediæ corpulentiam constituent,

tuentes, si referantur ad unicam illam suæ pyramidis portionem, quæ in regione suprema seu Empyrea invenitur, in dupla proportione reperiuntur, atque se habent, ut ad 2. 1. Atque has materiæ pyramidalis proportiones secundum multiplicationem aut diminutionem partium lucis provenire certum est; prout etiam ipsius formalis pyramidis proportiones oriuntur à majori aut minori portionis materialis præsentia vel absentia; nam ejus fons merè formalis & increatus, à cujus basi pyramis formalis descendit, quatenus est merè, & absolutè formalis, eatenus nullam materiæ portionem in se habet, ac proinde cognoscitur ex quatuor caliditatis quartis, hoc est, ex perfectissima simplicitate & absoluta homogeneitate constare. Ad quam pyramidis scaturiginem, si tres illæ lucis creatæ portiones in suprema aëris regione, Empyrea nempe, referantur, in sesquitertia proportione se habebunt, videlicet, 4. ad 3. Similiter tres portiones lucis istius cœli, cum duabus cœli intermedii collatæ, sesquialteram constituent proportionem, atque se habebunt ad invicem, ut 3. ad 2. Duæ autem portiones cœli medii comparantur ad illam unicam cœli inferioris in dupla proportione, habentes sese ad invicem, ut 2, ad 1. Ex quibus manifestum est, pyramidem formalem iisdem proportionibus à sua basi descendere ad terram, quibus ascendit ad cœlum pyramis materialis, & per consequens in ipsarum concursu proportionaliter sese unam ad aliam habere. Ex quibus quidem proportionibus generalibus, consonantiæ tam generales quàm particulares ipsius monochordi mundani producuntur, ut in capite sequenti declarabimus. Harum autem Macrocosmicarum proportionum demonstratio sic fit.

C A P U T III.

De monochordo mundano, & de consonantiarum illius, tam simplicium quàm compositarum inventione, ex quibus harmonia mundana conflatur.

UONIAM omnes istæ proportionales in qualibet prædictâ pyramide per se nihil valent ad producendas consonantias musicas, sine utriusque commixtione (neque enim barbiton sine musico, nec musicus sine barbiton ad consonantias musicas faciendas sufficit) (idcirco necessario concurrere debent ad harmoniam mundanam constituendam pyramides utraque, tum scilicet materialis, quæ loco instrumenti musici, seu chordæ monochordi, aut instrumenti & spiritus canentis est, tum etiam formalis, quæ officium animæ pulsantis vel canentis vocisque producentis præstat. Incrementum igitur formalis substantiæ acutiorem & subtiliorem producit aërem, & per consequens rariore & excellentiore symphonias mundanas edit; haud secus, quàm intensior hominis spiritus aut instrumenti chorda voces acutiore aëremque subtiliorem violentioribus vibrationibus dabit. Ejus autem decrementum, grossiorem aërem, & per consequens graviorem harmoniam mundanam facit, non aliter, quàm vox hominis remissa seu chorda monochordi relaxata sonos molliore reddit; idque accidit propter nimiam aëris spissitudinem. Agit igitur lux in materiam mundanam iisdem mediis, quibus hominis spiritus in aërem. Ex quibus manifestum est, unam naturam, sive materialem sive formalem, sine altera nihil valere, & proinde Musicam mundanam ex utrisque pyramidibus per minima mixtis provenire. Nam sine lucis præsentia non haberet materia humida formam pyramidalem, nec forma creata suam absque materia humida. Unde certum est, quod secundum plus vel minus ad invicem misceantur pro natura portionum cujusque pyramidis oppositè in Macrocosmo moventium & ad invicem concurrentium. His igitur cognitis à mundi materia exordium sumamus, quam chordæ monochordi (cujus instrumentum magnum est ipse Macrocosmus) assimilavimus, ut quemlibet gradum, per quem aliqua locorum differentia inter instrumenti mundani centrum & ejus peripheriam discernitur, intervallis musicis tam simplicibus quàm compositis aptè comparemus. Quare sciendum est, ut instrumenti chorda ratione ascensionis à r per intervalla proportionibus metricis dividi solet, ita etiam tam materiam, quàm ejus formam gradibus quantitativis distribui, proportionibusque similibus, consonantias musicas constituentibus, distingui: Etenim si monochordum à summitate cæli Empyreï ad basin ipsius terræ imaginativè extendatur, radium cujuslibet pyramidis constituens, percipiemus, ipsum in partes consonantias constituentes dividi; cujus dimidia pars si premeretur, consonantiam Diapason ederet, quemadmodum etiam in monochordo instrumentali idè illud evenire docet experientia.

Considerandum est autem, quod hujusmodi monochordo mundano consonantiæ tam simplices quàm compositæ, & similiter intervalla propria eadem mensurantiâ, delineari possint non aliter, quàm cum monochordum instrumentale in partes proportionales dividimus. Etenim effectus frigiditatis in terra, & per consequens, ipsa terræ materia, in crassitie atque pondere ita naturaliter se habet ad frigiditatem & materiam regionis infimæ, in qua non nisi unica

quarta lucis & caliditatis naturalis inest, ut 4. ad 3. quæ est proportio sesquitercia, ut supra dictum est; in qua quidem proportione consonantia Diatessaron consistit ex tribus intervallis conflatum, nempe ex aqua, aëre & igne: Nam terra in musica mundana se habet, ut Γ in musica, unitas in Arithmetica & punctum in Geometria: Est enim quasi terminus, à quo ratio materiæ proportionalis habenda est, quippe cum materialis pyramidis basis & fundamentum sit: Aqua igitur locum toni unius possidebit, & aër etiam unius intervalli ulterioris: Ignis autem sphaera, quoniam est non nisi summitas regionis aëris accensa, locum Semitonii minoris habet: At quatenus hujus materiæ duæ portiones sursum, usq; ad mediæ cœli punctum, ad calidi supernaturalis actionibus resistendum, pyramidaliter elevata, & totidem lucis partes etiam pyramidaliter deorsum, in duas illas materiæ portiones agentes, faciunt sphaera solis compositionem, eique naturaliter æqualitatis nomen tribuunt, eatenus proportio sesquialtera in eo producitur, quatenus scilicet tres spiritus seu materiæ inferioris mediæ cœli partes, ad duas illas sphaera solaris referuntur, & per consequens consonantiam Diapente producant. Talis enim est differentia inter lunam & solem cum inter convexitatem hujus cœli & medietatem sphaera solis, quatuor sint intervalla, nempe integræ lunæ, Mercurii & Veneris sphaera, intergræ tonis comparatæ, & dimidia solaris sphaera pars, quam Semitonio composuimus. Cum verò consonantia Diapason ex Diatessaron & Diapente constituatur, necesse, ut consonantia ista Diapason illic producat; Atque hæc est magis perfecta materiæ consonantia, quæ perfectionem nullo modo acquirere potest, nisi forma solari appetitum suum expleverit. Præterea cœlum hoc medium, licet in corde ipsius, Sole videlicet, consonantia materiæ magis perfecta desinat, & motum ad formale Diapason incipiat, sua tamen concavitate tam super sphaeram æqualitatis, quam sub ea nihil præter Diapente consonantiâ personat; quæ ideò inter alias consonantias huic loco magis convenit, quoniam, ut hæc minus est perfecta, & in medietate inter perfectam & imperfectam collocata; sic etiam hoc cœlum, quamvis perfectum sit, & à corruptione liberum, minus tamen perfectum respectu cœli superioris dicitur, & medium inter utrumque cœlum, perfectum nempe & imperfectum, situm obtinet: Præterea punctum exactæ æqualitatis, quod est exacta duarum pyramidum interfectio, nempe, N. H. est verus consonantiæ magis perfectæ terminus, ubi talis est unio & amplexus materiæ cum forma, ut nunquam fieri possit separatio & divisio: At verò, quoniam partes pyramidum in regione ætherea tam supra intersectionis sphaeram, nempe S. Q. O. P. & N. H. quam infra, videlicet R. M. Q. G. & N. H. sunt æquales satis ad perfectionem, ita videlicet, ut materia ætherea extra sphaeram animæ satis habeat formæ ad implendum suum appetitum, quamvis non ad perfectionem sphaera solaris, idcirco proportio intervalla conjungens dicitur consonantia perfecta, sed minus completa, quam illa solis, quam Diapente vocaverunt Musici præstantiores. Atque hæc unica fuit ratio, cur Philosophorum nonnulli substantiam ejus nomine Quintæ essentia insigniverunt, quandoquidem ejus compositio respectu utriusque cœli extremi magis de consonantia Diapente participavit. Descendendo enim à sphaera solis in sesquialtera proportione ad cœlum infimum se habet, & ascendendo ad cœli spiritualis margines sub eadem proportione reperitur: Differt autem consonantia superior ab inferiore, quia hæc ad formam, illa ad materiâ refertur: Quãtò igitur forma quam materia est præstantior, tantò sunt ejus consonantiarum naturæ super illas materiæ eminentiores: Sicut igitur Diapason à cœtro ad solis sphaeram est productum, quod materiale fuit, sic etiam aliud Diapason sursum à capite materialis ad supremum cœli Empyreï fastigium elevatur, quod existit spirituale. Pars namque cœli mediæ superior à sphaera intersectionis

triangu-

triangulorum, in qua solis centrum existit, ad regionem crystallinam recedens, spiritalior est illa inferiori propter suam cum cælo Empyreo propinquitatem; Unde & consonantia inibi producta est quoque spiritalis: nam quatenus duæ portiones lucis hujus superioris cæli partis referunt ad illas tres, materiam cæli Empyrei informantes; eatenus invenimus earum dispositionem proportionem sesquialtera regulari. Etenim ex materialis pyramidis parte, inter solis habitaculum & cæli Empyrei margines contenta, propter referentiam & respectum utriusque lucis portiones ad invicem, eliciuntur in ea. 4. intervalla, ex quibus consonantia Diapente spiritalis conflatur & perficitur; Ex una namque orbis solaris portione, superiori nempe, ab intersectionis pyramidalis sphaera, ad verticem orbis solaris protensa, invenitur illud intervallum, quod Semitonio minori comparatur, ita ut inferior ejusdem orbis solaris pars retineat locum Semitonii minoris ad compositionem Diapente materialis, & portio superior ferviat pro Semitonio minore Diapente formalis. Duplex verò excessus, quo Semitonia duo majora excedunt totidem minora, videlicet duo commata, ad exactam sphaeræ æqualitatis compositionem concurrunt, in qua centrum corporis solaris, animæ mundi vehiculum, libratæ ponderibus suspenditur: Deinde sphaera Martis, & illa Jovis, atque tandem etiam superior ista Saturni pro tribus aliis Diapente spiritalis intervallis numerantur, quæ tonis integris comparavimus, quoniam quilibet horum orbium naturas & operationes distinctas habet tum in ipso cælo medio, tum etiam in hæc inferiora: Super hanc igitur consonantiam spiritualement minùs perfectam fundatur consonantia illa omnium perfectissima, quæ dicitur Diapason spirituale. Atque hoc loco diligenter remintuentibus divinum sese revelabit mysterium, quod, ut Diapason formale præstantius est materiali, sic etiam fundamentum ejus præstantius est, & longè nobilius, tum in proportione harmoniæ, tum etiam in cujuslibet basi; ut igitur terra longè est ignobilior corpore solari, sic etiam Diapason materiale & consonantia in eo comprehensæ sunt iis spiritalibus longè postponendæ. Nam terra est basis consonantiarum Diatessaron & Diapente materialium, constituentium Diapason materiale: At ipse orbis solaris est fundamentum, super quod Diapente, Diatessaron & Diapason spiritalia elevantur. Præterea consonantia fundamentalis Diapason materialis est Diatessaron omnium concordantiarum imperfectior; sed formalis Diapason concordantia fundamentalis est Diapente, concordantia nimirum perfecta: Hinc igitur gradus materialium omnium, tanquam in speculo conspiciuntur; atque inde etiam oculis intellectus scala & ordo spiritalis manifestatur. Generationes igitur omnes sub sole sunt vimque suam ab inferiori solis sphaeræ semitonio minori, quod materiale supra appellavimus, accipiunt; At verò regenerationes omnes à Semitonio orbis solaris superiori ortum habent, à quo ad spiritalis summitatem fit sublimatio. Proinde quæ ad orbis solaris fastigium non pertigerunt, ea non possunt acquirere regenerationis perfectionem, nec fieri spiritalia ex corporalibus. Beata igitur corpora, quibus ad tantam celsitudinem & dignitatem pervenire licet. Sed, ut ad propositum nostrum redeamus, tres illæ lucis partes unicam materiæ tenuissimæ informantis, ad quatuor illas merè formales, & integram formam constituentes, in quibus nihil omninò est materiæ (cujusmodi naturæ est lux increata) relatæ, in sesquitertia proportione conveniunt, quæ consonantiam spiritualement Diatessaron constituunt; cujus spiritus subtilissimus etiam, veluti transformatus & liberatus à corporea substantia, in tria ulterius intervalla dividitur, quæ tribus Hierarchiis attribuuntur; quorum duo orbis inferiores tonis integris, superior verò Semitonio assimilata, quatenus Ephemera ordines, & præcipuè Seraphin tanquam ipsi DEO administrantes dicuntur, extra materiæ limites sese

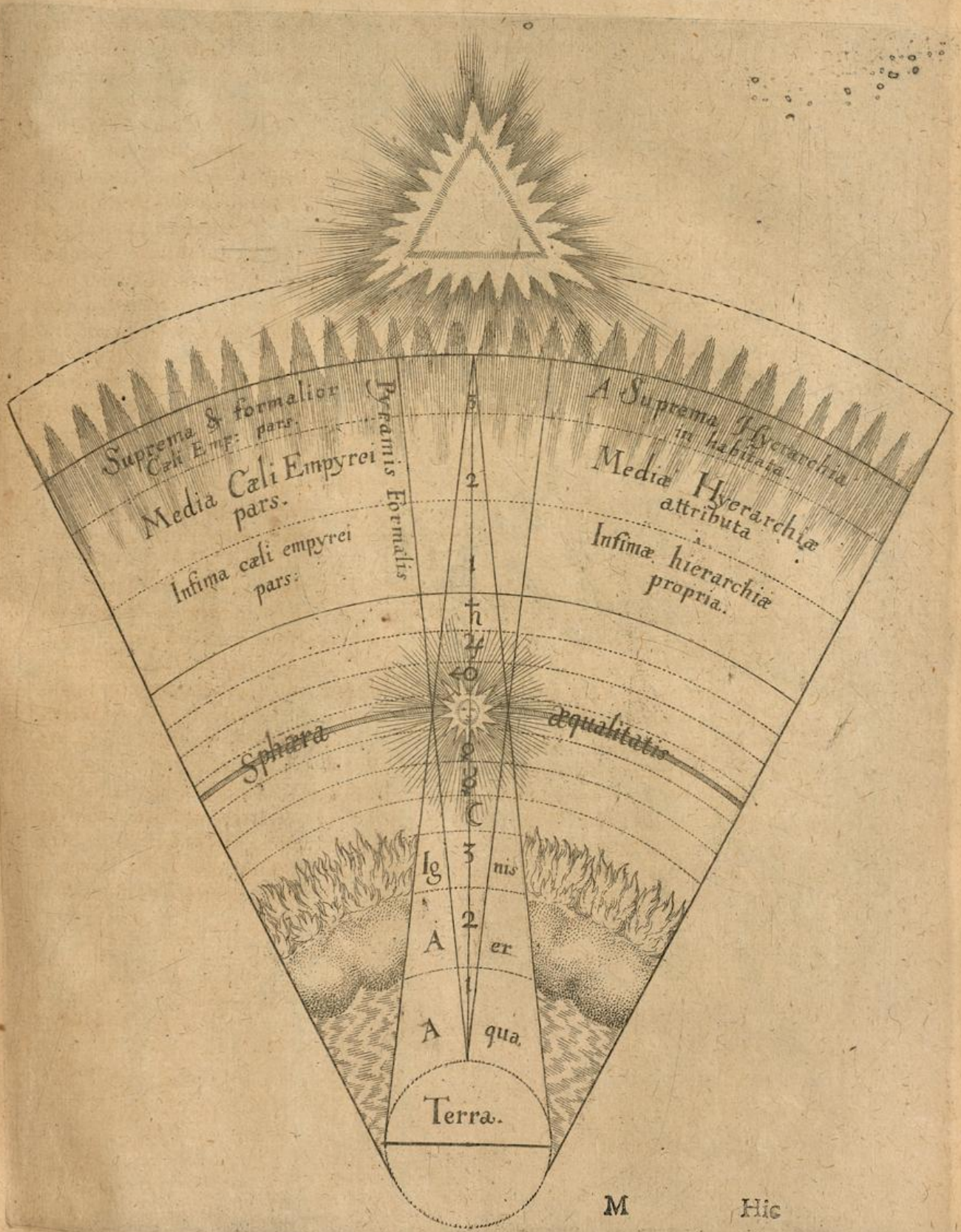
exten-

extendunt, & ob splendorem ineffabilem, quem à divina præsentia accipiunt, quasi penitus formales reputantur. Ex his igitur concordantibus junctis provenit Diapason spirituale, cujus perfectio captu humano comprehendi non potest, quoniam in triangulari purissimæ formæ natura desinit. Est igitur summum totius perfectionis, altitudinis & puritatis mundanæ fastigium, ultra quod nihil præter unicum & solum DEUM existit. Atque hæc eadem consonantia producit etiam tam ex parte materiæ, quàm ex parte formæ: Nam si duæ partes materiæ, substantiam cælo æthereo dantes, ad unicam illam referantur corpulentiam, cælo Empyreo communicantem, dupla proportio provenit, in qua consistit consonantia Diapason: Ex quibus certum est, quadruplam esse proportionem inter terram & convexam mundi spiritalis superficiem, cum ex duplici Diapason confletur ejus Semidiameter, quem in demonstratione sequenti, monochordi nostri Macrocosmici chordam esse finimus. Hinc igitur manifestum est, quemadmodum instrumentum Musicum, Monochordum dictum, si in medio inter utramque extremitatem comprimatur, Diapason ab illo medio ad utramque extremitatem resonabit, quòd ita etiam actio in media mundi altitudine seu medio Semidiametri à centro ad ejus circumferentiam, quæ in solari præcipuè corpore explicatur, ducti puncto duplex in ejus centro harmoniæ Diapason edere percipiatur. Unde clarissimè elucet, cæli spiritalis perfectionem ad solis centrum sese extendere, terram quæ ab illa meta solari omnem, quam habet, perfectionem, qualis & quantacunque est, petere acceptamque habere. Unde & motus lucis propterea deorsum tendit, ut inferioribus perfectionem imperiatur; terminus motus istius est in Sole: Sic corpus illud solare, quod collector est emissorum lucis radiorum, eadem proportione eos ad terræ superficiem ejaculatur: Cælum itaque formale formam dat, à quo materia, quod datur, avidè arripit.

Concludimus igitur Solem naturæ DEUM, sed creatum, virtute harmoniæ spiritalis, per Diapason formale cum intervallis suis proportionaliter ordinatum, accipere omnem formalem & lucidam virtutem à DEO omnium maximo, supernaturali creatore increato; terram verò per Diapason materiale ejusdem DEI influentias accipere, indeque habere eandem cum Sole correspondentiam, quam habet Sol cum DEO excelsissimo; qui ideò dicitur à *Psalmista regio condidisse tabernaculum suum in sole*: Probavimusque in hac nostra Musica, ambas Diapente consonantias in parte mundi intermedia reperiri, ita quidem, ut etiam substantiam ejus vocaverint exinde Philosophi Quintam essentiam; ambas verò consonantias Diatessaron in partibus mundi exterioribus constitui & consonantiam Diapason in Sole, Disdiapason autem in ipso DEO inventi. Hæc itaque est machinæ universalis harmonia naturalis, quam nemo hæctenus, quod sciam, ita succinctè atque dilucidè explicavit. Istiusmodi autem monochordi mundani consonantiæ hoc modo depinguntur.

DE MUSICA MVNDANA.

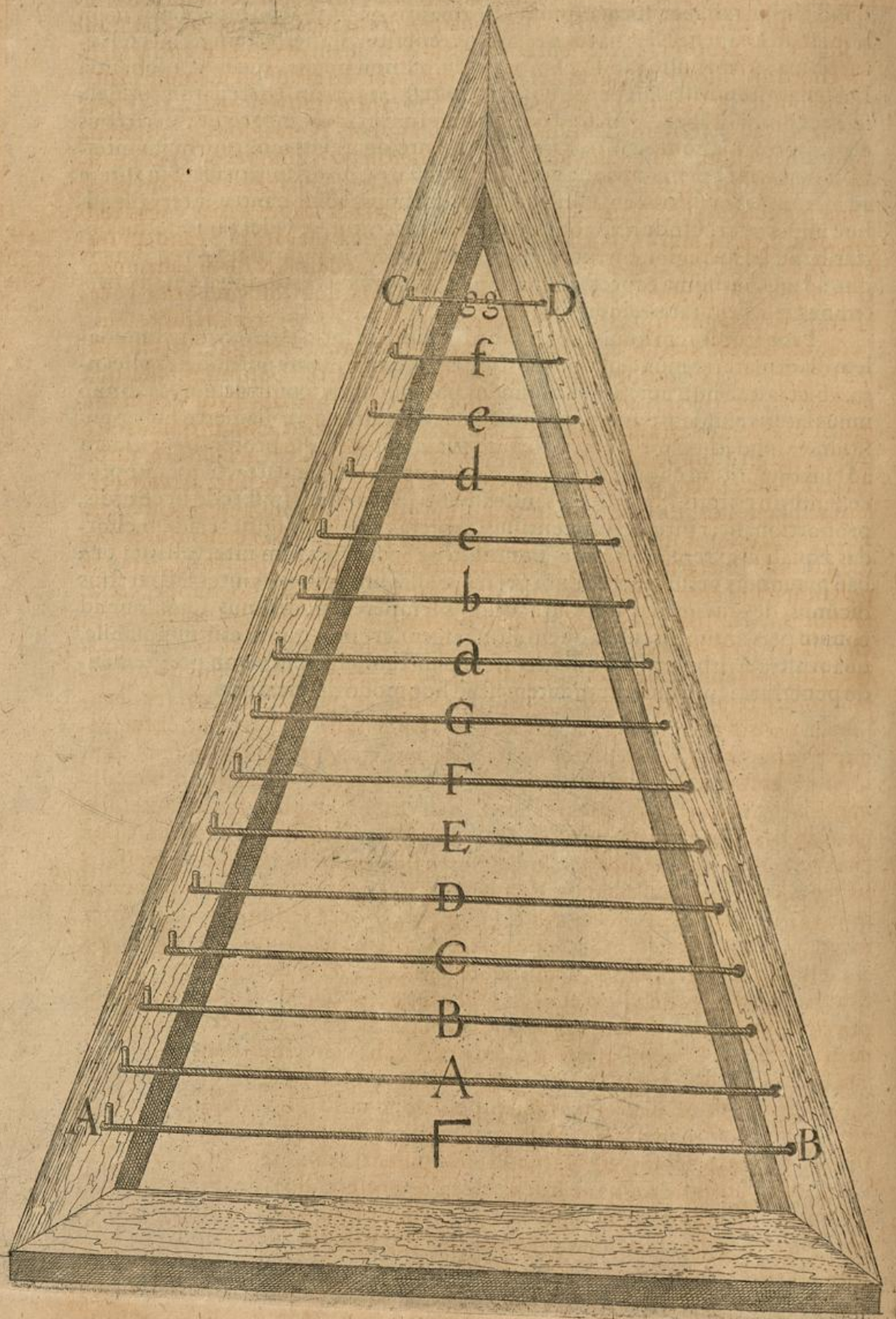
Mundi dispositionis ad Monochordi proportiones suscipiendas
apta descriptio:

Diateffaron superius in hoc convenit cum Diateffaron materiali, quod sicut inferius Diateffaron, et si est perfectius respectu terræ sub ipso positæ, utpote quod plus in se habet formæ ipsam informantis quàm illa, ad superiora tamen, hoc est, ad Diapente suæ naturæ relatum, reperitur imperfectum, & ad cœli ætherei materiam nullo modo comparandum, non magis, quàm consonantia Diateffaron cum illa Diapente conferri potest, ita etiam Diateffaron forme se se per omnia habet; Nam si ad cœli ætherei naturam compareretur, perfectius est eâ, imò & sua consonantia formali Diapente, quatenus nimirum hujus intervalla magis sunt materialia, illa verò de Diateffaron magis spiritualia; Sin autem ad meram supra se formam compareretur, sunt hujus consonantiæ intervalla adhuc imperfecta; Unde hæc consonantia ibi invenitur, ut videat intellectus noster, hanc ipsam regionem, ut vel maximè etiam sit omnium mundi regionum, quo ad nos, purissima & perfectissima, immenso tamen spatio ipsam esse à perfectione cœli Trinitatis remotam.

Probatur autem hujus monochordi mundani ratio ab effectu, pyramidalem illam materiæ mundanæ proportionem & qualitatem aptè nobis explicante. Fiat igitur instrumentum musicum pyramidaliter constructum, & ab uno unius lateris ejusdem puncto, ad punctum lateris alterius, è diametro sibi oppositum, extendatur chorda ænea; deinde etiam à puncto alio protendatur itidem ad ejus oppositum chorda secunda, ac deinceps tertia & quarta, si quoque procedendo in cæteris, donec totius instrumenti pyramidalis spissitudo sit chordis, proportionaliter inter se differentibus, repleta. Dicimus igitur easdem chordas æquali vi extensas retinere Tonorum ac Semitoniorum intervalla, ita ut à basi pyramidis versus ejus conum per scalas illas musicas, quas intervalla rectius dicimus, de gravioribus sonis ad acutiores semper ascensuri simus, quousque ad conum perventum sit; ultra quem altiùs ascendere non minùs erit impossibile, quàm ultra Arithmeticam unitatem, aut punctum Geometricum progrediendo penetrare: Instrumentum autem istud hoc modo delineatur.

Pos.

Possumus etiam ex instrumenti istius natura multa occulta elicere, diligenter considerando rationem sonorum ipsius gravium & acutorum : Nam chorda A. B. in eadem dimensione & longitudine sonaret in tenuissimo cœli superioris spiritu, ut chorda C. D. in inferioris regionis medio aëreo; hoc est, sonū redderet tam acutum & excellentem chorda A. B. quàm illa. C. D. Ratio tamen, cur chorda A. B. sonat tam graviter in hoc medio aëreo est, quod medium existit nimis spissum, & claritatem soni submergit, ac anima movens invenitur nimis esse debilis ad materiam illam spissam subtiliandam. Nota igitur, quod anima sonorum in chorda ab agentis actione proficiscitur; medium verò, per cujus dimensiones sonus editur, est substantia ipsius aëris, recipiens per vibrationem, animæ modulationes. Nam chorda eadem extensa & laxata varias voces reddit, non aliter, quàm in voce humana cernitur, quæ elevata per eandem tracheam arteriam varias voces edit. Est igitur aër medium, & quasi instrumentum, in quo Musica fit; unde, quemadmodum parvulum instrumentum voces acutiores, & magnum graviores reddere solet; sic etiam aër attenuatus & subtilis subtiliores sonos edit; & è converso spissus graviores: Non igitur est chorda, sed ejus anima, à vibratione chordæ in medium seu instrumentum immissa, quæ sonos edit, nec in trachea arteria consistit sonorum principalis virtus, sed in anima vitali aërem circumstantem impellente. Etenim sicuti medium spissius tãtò magis frangit ac impedit visus radios, quantò est spissius, ut in nebuloso & turbido aëre videre licet; in medio autem clariore & tenuiori acutiores ac certiores sunt visus effectus; ita etiam medium spissum graviores sonos auditui offert, rarius verò acutiores, ita quidem, ut quò rarius est medium, eò excellentiores soni reddantur. Præterea videmus, quod miscente sese anima pulsantis, strenuè pulsando, cum chorda, edat ipsa chorda vibratione fortiori sonos duriores & intensiores, sed ubi illa debiliore chordam premit, ibi submissiorem vocem cogit chordam remissiori vibratione emittere. Sic etiam in voce humana cernitur, quod fortiori animæ moventis impulsu intensiores & clariores soni edantur, debiliore verò remissiores & obscuriores: Ita videmus quoque ventum fortier aliquam domus fissuram perflantem, reddere vocem altiorem & acutiorem, atque protinus eundem debiliter flantem, sonum graviolem per eandem istam fissuram semper concitare; quod etiam in tuba sonandi ratione evidenter demonstratur: Ratio igitur hujus rei consistit in viribus remissioribus aut intensioribus animæ moventis, & per consequens in medio, in quod anima vibratione chordæ aut vocis ingreditur; nam debiliore anima movens non satis potestatis habet ad aërem ita subtiliandum, ut acutiores sonos edat, & vice versa anima motiva potenter agens, acutiores & sublimiores voces reddit in aëre, propter magnam suam in aëris subtiliatione vim & virtutem, unde anima sonans magis & faciliùs se dilatat in aëre & magis acutè in eo agit. Hujus autem rei demonstratio in fortiori & debiliore chordæ pulsatione ejusque vibratione cernitur, & præcipuè in vocis humanæ exaltatione vel depressione. Similiter etiam chorda in intensione & remissione soni idem præstat aliã viã, nempe, cum anima motiva majori vi contrahit ipsam chordam, altiùs ea sonat, quia secundum majorem animæ contrahentis vim atque proportionem, majori violentia vibrat, & vibrationibus suis medium subtiliat, quò voces altiorem & acutiores reddantur. Pari quoque modo chorda minoris corpulentia minoris animæ motiva virtutem requirit, ad sonos acutos & elevatos proferendos, quàm chorda major, quoniam faciliore motu viam facit in aërem vibratione leviori, propter corporis sui exilitatem; Unde minorem locum in aëre implet, & tamen vis ejus latè ac acutè se extendit: Id quod chorda majoris corpulentia facere non potest; unde & fortiolem animæ contractionem requirit. Nonne etiam ita se habet

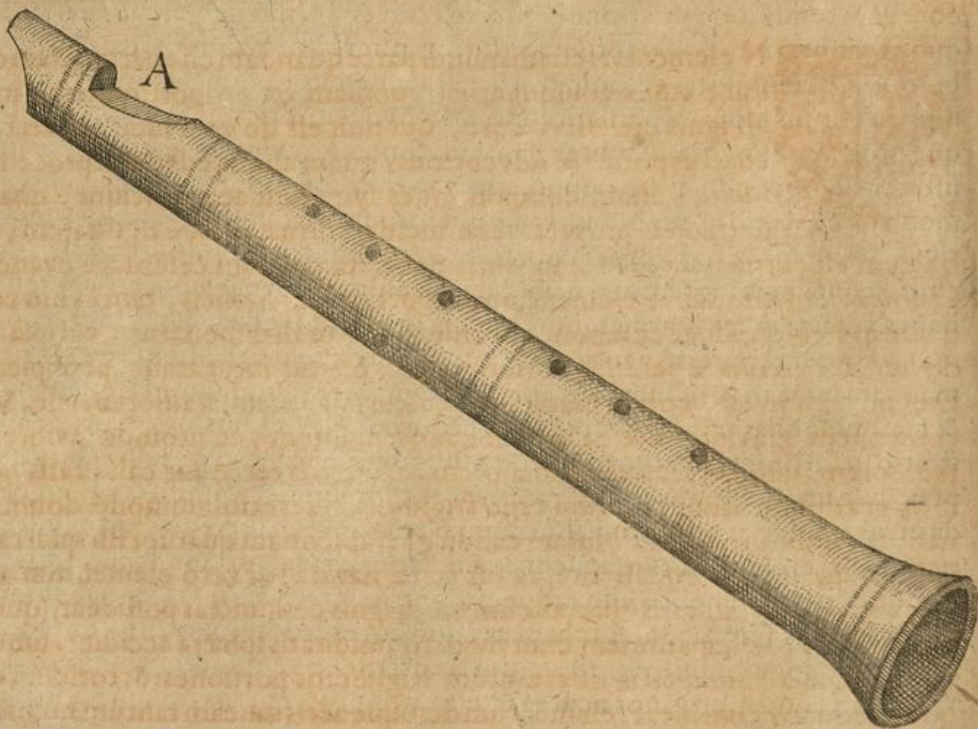
instrumentum mundanum, cujus consonantiæ regionis superioris excellenter acutæ & elevatæ sunt, propter fortitudinem animæ divinæ ibi residentis, seu propter lucis amatoris abundantiam ibi loci prædominantis, & exactè attenuantis medium suum in naturam spiritualitatis? Unde, ut locus ille est aliis in mundo altior; sic Musica ejus ex acutissimis & excellentioribus constat consonantiis; imò & propter mediæ sui tenuitatem, & chordæ radiosæ virtutem intensissimam, longitudinis chorda A. B. excellentiorem redderet eo loci sonum, quàm chorda C. D. in aëro nostro medio. Ex quibus, quàm apta sit hæc Musicæ mundanæ cum instrumento nostro comparatio, neminem in Philosophia versatum latebit; quod etiam per fistulæ naturam aptius in cap. sequenti describetur.

CAPUT VI.

*Quomodo per fistulam, arte ad Musicam inventam, omne prædictum
luculentius demonstratur?*

Ecce ante oculos demonstrationem notabilem ab ipso inventore haud perceptam; per quam luculenter apparet, magna etiam & ingentia arcana in rebus sæpè vulgaribus latere; quorum tamen rationem & radicem nullatenus percipiunt oculi vulgares, superficietenus magis, quàm radicaliter res inspicientes.

Ex hoc enim instrumento musico, *fistula* dicto, vera totius mundi proportio colligitur. In tres autem regiones illud dividitur; quarum duæ inferiores tria habent foramina, denotantia cuiuslibet regionis principium, medium, & finem; suprema verò regio unico tantùm magno foramine constans designat naturam cæli supercælestis, cuius quælibet pars ejusdem est conditionis tanquam repletissimæ unitate divina: At verò, sicut hoc instrumentum in sua natura & per se sine anima movente non sonat, movetur, aut quicquam virtutis habet; sic etiam nec mundus aut mundi partes movere vel agere per se possunt, sine mentis immensæ exagitatione. Ut igitur mens summa, DEUS, in totius machinæ apice, & quasi extra superficiem mundi extremam, facit mundi compagine exhibere musicam suam, graviorem in parte inferiori, & acutiorem ac clariorem, quò magis & propinquiùs ad ipsam summitatem accedunt; ita etiam musico extra fistulæ continentiam, & in ejus summitate vitam ac motum sufflante, quò magis foramina distant ab ejus virtute subinflante, eò graviore voces edunt; quò autem altiùs versus ejus spiritus folles ascenditur, eò excellentiores redduntur soni; & quemadmodum foramen illud unicum, A dat cæteris inferioribus quasi vitam & animam; quippe quæ sine eo voces non reddunt; sic etiam cælum Empyreum sphaeris omnibus inferioribus. O quanta & quàm cælestis esset hæc in re tam frivola contemplatio, si diligenter & penitiùs aliquantò mente intelligente consideraretur!

CAPUT V.

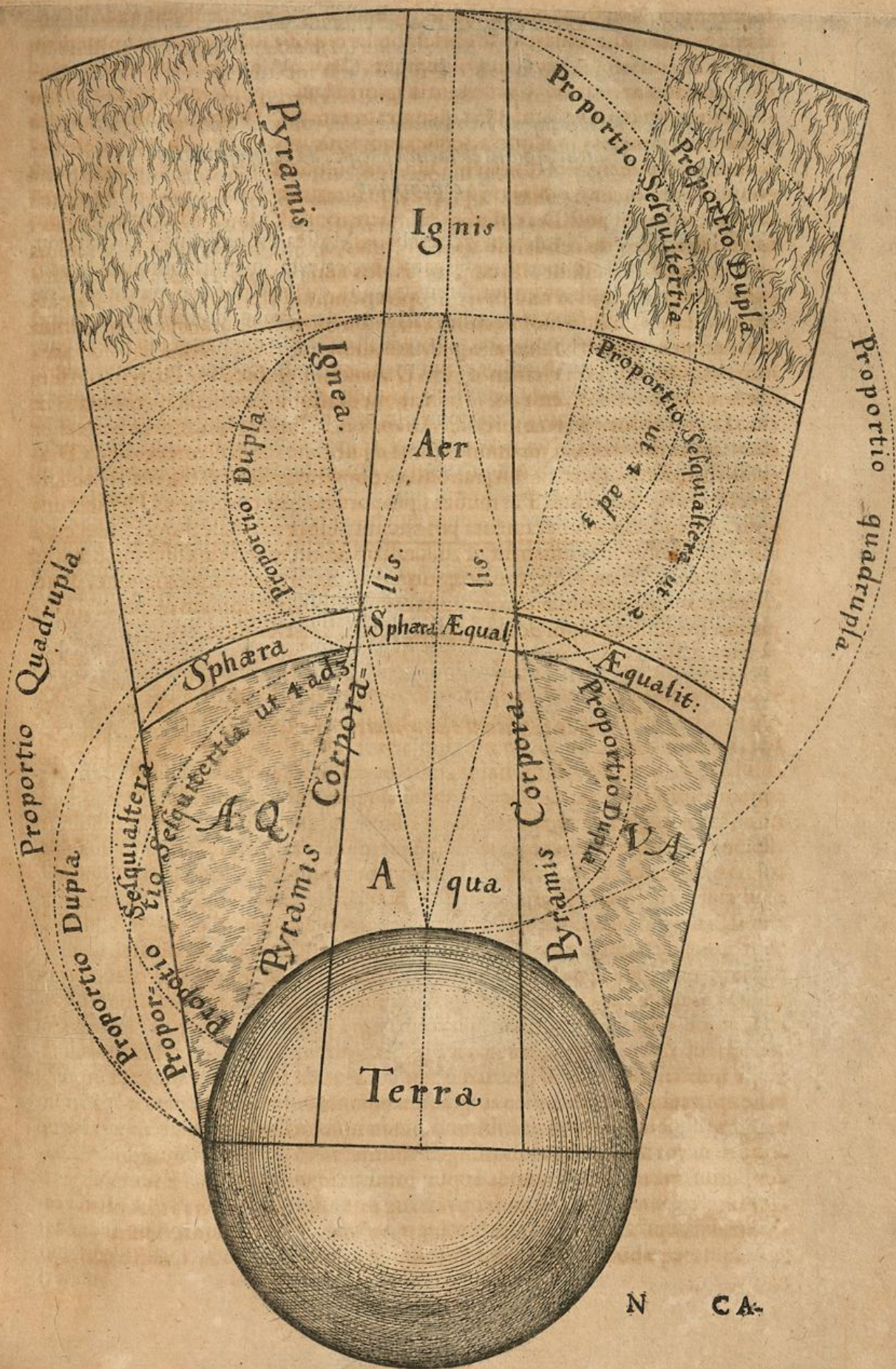
De musica elementari.

Nelementari etiam mundi parte quandam esse harmoniam constat; cuius consonantiæ, quoniam ex proportionibus, magis ab ignis cælestis calore, qui non est de vera lucis essentia, sed coactus potiùs & adventitiùs, quàm ab illa essentiali procedunt, idcirco etiam compositiones symphonicas efficiunt, quarum harmonia propter veræ lucidæ formæ in iis exiguitatem, non quidem est permanens, sed transitoria & subita quadam celeritate evanescit. Quod autem quodlibet elementum proportionibus musicis, tam in suo cælo, quàm in cæli quolibet composito, consensu naturali disponatur, vel ipsa luce clariùs, si exactiùs & penitiùs eorum naturas & situs intueamur, percipiemus: Etenim certum est, eorum materiam seu corpulentiam crassiorē esse, & per consequens graviorem & duriorē; aut tenuiorem, ac proinde leviorē & molliorē; quod fit secundum majorem frigiditatis terræ aut caliditatis igneæ in ea prædominationem: Cùm ergo frigiditas in terra solummodò dominium habeat, (unde propter absolutam calidi ignei absentiam quatuor illi quartæ frigiditatis insunt, quæ quasi integra est terræ natura) at verò elementum aquæ non ultra tres frigiditatis quartas, cum unica ignis conjunctas possideat, (quod ei propter ejus participationem cum media humiditatis sphaera accidit); similiter sphaera mediæ humiditatis duas tantùm frigiditatis portiones; & totidem quoque caliditatis contineat, elementum denique aëris unicam tantùm humiditatis portionem sit adeptum, cùm tres quartas qualitatis ignis vicini elementi amplectatur; necesse est, ut terra densior, grauior, durior sit aquâ, & aqua sphaerâ æqualitatis spuriâ, ac illa denique aëre, qui est sphaeræ illius humidæ pars superior;

& per consequens frigiditas, densitas, gravitas que terræ, ad illas aquæ in sesquialtera proportione se habent; & eadem aquæ dispositiones ad spheram mediam humiditatis in sesquialtera; cujus denique materiæ conditio ad illam aëris proportione dupla refertur. Consonantia igitur à basis superficie convexa ad illam Diatessaron reperitur, & ab ista aquæ ad alteram spheræ humiditatis Diapente commensuratur; à qua usque ad concavam ignis superficiem Diapason sese extendit, ita ut inter ignem & terram Disdiapason, quod in quadrupla proportione consistit, producat. Nam in spheræ æqualitatis spuria & corruptibilis ascendendo Diapente post Diatessaron desinit, quæ simul juncta Diapason constituunt: Præterea descendendo à spheræ ignis, in qua etiam quatuor caliditatis adventitiæ gradus insunt, illi cum tribus istis aëris Diatessaron formale producant, & prædicti tres aëris, binis illis spheræ humiditatis annexi, Diapente faciunt: quæ etiam duo simul coalita Diapason formale generant; atque iterum illæ duæ quartæ caloris spheræ æqualitatis, unicæ aëris copulatæ, Diapason alterum pariunt; Unde in elemento aëris Diapason materiæ cum Diatessaron formæ symphoniacè convenit, & in spheræ media humiditatis, Diapente materiæ cum Diapente formæ, quæ ibi etiam Diapason resonant; Unde in eo perfectior elementorum sedes & temperamentum ad justitiam; ac in elemento aquæ Diapason formæ cum Diatessaron, rationis auribus dignoscitur resonare. Hæc igitur elementa, secundum istas musices proportiones in corporibus Physicis disposita, optima illis temperamenta producant; Ubi verò malè, hoc est, consensu minus harmoniaco ordinantur, ibi discrasiam & intemperiem efficiunt, litem & discordiam excitant, morbos & ægrotudines in corporibus progignunt, & ad corruptionem denique, nisi expeditius corrigantur, certissimam deducunt. Hujus autem musicæ proportiones sequenti modo describuntur.

Ad musicam elementarem preparatio.

CA.

CAPUT VI.

De intervallis cujuslibet elementi, & de consonantiis, quæ ab illis oriuntur, quibus elementa pacificè ad compositionem concurrunt.

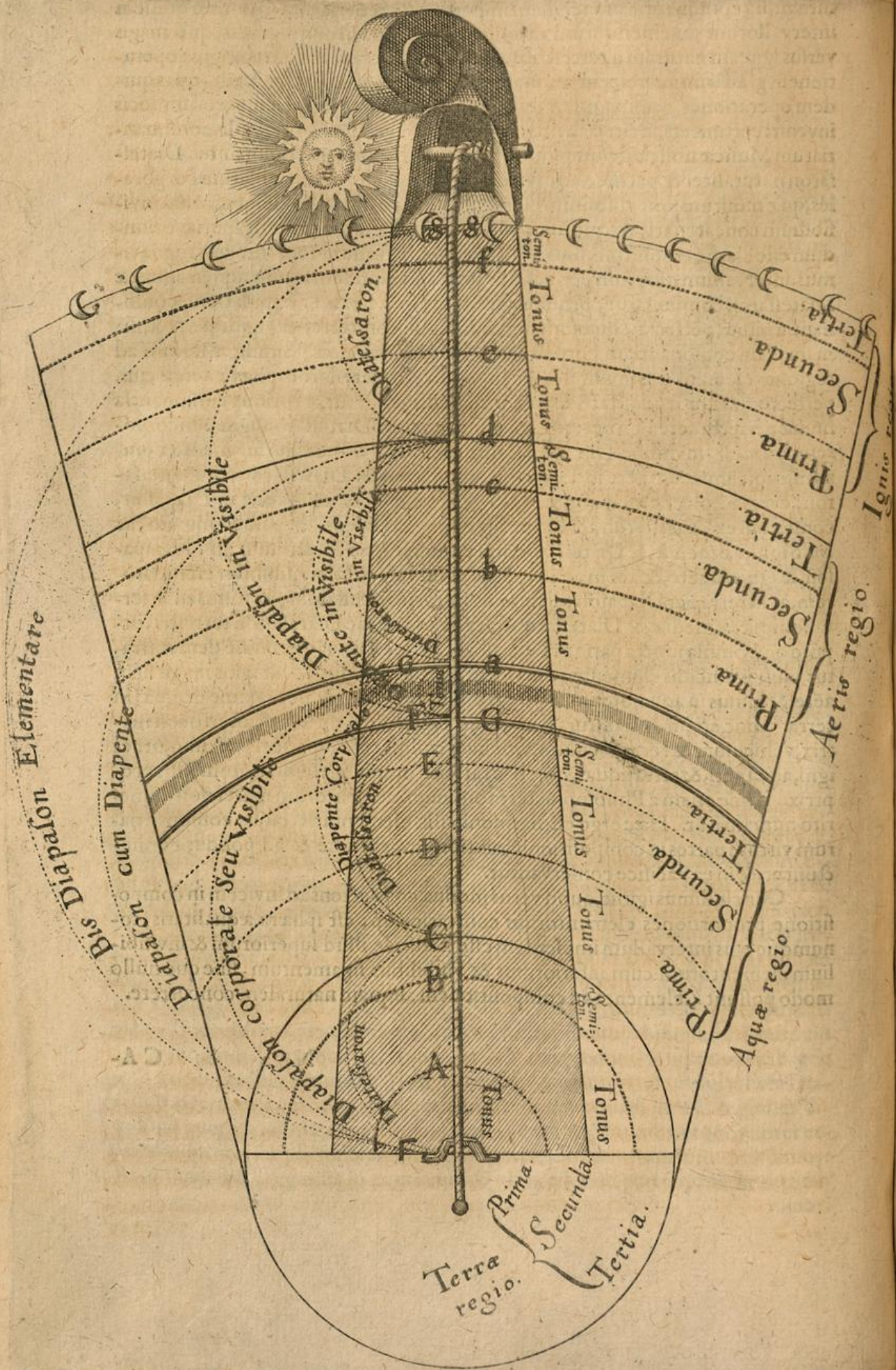
In tractatu generali de Musica probavimus, Diatessaron, quod est consonantia imperfecta, inveniri solummodo propter impuritatem suam in qualibet infimæ mundi regionis sphaera. Hoc verò in loco clarissimam hujus rei demonstrationem faciemus, quæ ostendemus evidenter, quamlibet hujus regionis elementaris sphaeram ex tota consonantia Diatessaron constari; Ac nisi in extremorum medietate sphaera amicitia, nempe illa æqualitatis, spuria interponeretur, impossibile esset, unam ex his alteri melodiâ symphonica corresponderenamque ratione hujus sphaeræ mediæ, omnes prædictæ consonantiæ redduntur tum minus perfectæ, tum etiam magis perfectæ, prout lucidissimè in demonstratione sequenti apparet; ubi delineavimus tres globi terrei regiones; unam videlicet centralem, & simpliciter frigidam ac siccam, pondereq; præcellentem, cujus intervallum tono assimilavimus: Alteram intermediam, nimirum inter centralem & superficiem, quam regionem mineralem nuncupamus, magis ad simplicitatem centri, quàm ad naturam aquæ vergentem; cujus etiam intervallum tono comparavimus, unde in Ditonum terrestrem invenimus: Et ultimam regionem superficialem, quæ magis cum aqua, quàm cum purissima centri natura communicat; unde ab ejus circuito fontes erumpunt, & plantæ exsurgunt, quarum nutrimentum est aqua & aer; Et hujus terræ regionis spatium semitono applicuimus; Ex quibus intervallis terrestribus consonantia Diatessaron erurgit.

Similiter demonstravimus etiam, quamlibet sphaeram pellucidorum elementorum in tres regiones distingui; ita videlicet, ut aquæ regio inferior sit, lutosior & fœculentior, cum natura terræ communicans, cujus intervallo tonum attribuimus: deinde ejus regio media, falsedine terræ imbuta, est quasi aqua adusta, cujus partes subtiliores extrahuntur ac evaporant, & cum aqua dulci junguntur; Unde hæc aquæ portio participat de utroque extremo, nempe de natura fœcum terrestrium, & de natura aquæ dulcis; quare ejus intervallum tono quoque comparatur. Regio autem superior est aqua dulcis, participans de puriori orbis salis regione ac nebulosa aëris spissi natura, & conjungens sese cum sphaera æqualitatis spuria, quam ita vocamus respectu sphaeræ æqualitatis purissimæ & incorruptibilis, quam sphaeram nimæ mundi appellavimus: Atque ita ex his sphaeræ aqueæ ultimis intervallis Semiditonum oritur, qui cum tono infimæ ejus regionis aliud Diatessaron constat. Porro etiam altiùs ad sphaeram aëris ascendendo, invenimus ibi quoque tres regiones, quarum infimam ad naturam aquæ aliquantulum proclivem, tono, mediam etiam tono, & supremam ab igne magis occupatam, Semitono comparavimus; quæ intervalla simul juncta Diatessaron tertium constituunt. Denique sphaera ignis etiam in tres regiones dividitur, quarum infimæ cum aëre familiari tonum attribuimus, atque pariter etiam mediæ, ubi simplicior elementi ignis portio existit, alium tonum dedimus: At summæ illius regionis spatium cum Quinta essentia participans Semitono

minoris

minori retulimus. Ex quibus manifestum est, quod in meris elementorum naturis nulla consonantia præter illam imperfectam reperiatur: Quorum quidem intervallorum inveniendorum ratio hæc est, quod in omni gradu, quò magis versus igneam naturam à terrestri ascenditur, eò, propter majorem ignis operationem gradatim accrescentem, materia ascendendo magis alteratur; quas quidem operationes, quoniam sensibilibus in tribus dictorum elementorum locis inveniri certum est, idcirco ab istis alterationum gradibus intervalla consonantiarum Musicæ nostræ desumpsimus. Ut ergò hæc omnes consonantiæ Diatessaron naturaliter & pacificè ad invicem agant, necesse est, duas illarum corporales, quæ nimirum sunt visibilium elementorum, ad duas illas elementorum invisibilium concatenari: Atque hunc nexum ex sphaera æqualitatis spuria oriundum esse clarè demonstrabimus, cui sphaeræ intervallum toni integri assignavimus, intervallum nimirum perfectissimum; quod quidem si cum aqueæ sphaeræ Diatessaron jungatur, producit hujusmodi nexu & copulatione consonantia minùs perfecta, quæ unita cum Diatessaron terrestri gignit perfectissimam illam consonantiam corporalem, dictam Diapason. Similiter sursum ad regiones elementares invisibiles ascendendo, si Diatessaron sphaeræ aëreæ cum perfecto sphaeræ æqualitatis spuria intervallo jungatur, protinus consonantia minùs perfecta aërea proferetur, quæ juncta cum Diatessaron igneo incorporeum, hoc est, invisibile Diapason constituet. Hujusmodi igitur medio communicabit ignis cum aëre in Diapason, conflatum ex Diatessaron, & Diatessaron aëreo, ac sphaeræ mediæ intervallo, & ignis in aëre cum aqua in Diapason, conflatum ex Diatessaron aëris, cum igne per præcedens Diapason animato, ac tono sphaeræ mediæ, & Diatessaron aquæ, quippe quæ constituunt aliud Diapason, & ignis in aëre, & aër in aqua, tanquam in vehiculis invisibilium elementorum, cum terra per Diapason tertium & infimum conflatum, ex tono seu intervallo sphaeræ mediæ, & Diatessaron sphaeræ aqueæ, ac Diatessaron terrestri, utpote quæ omnia juncta pariunt Diapason. Atque hac via clarissimè demonstratur, quibus vinculis elementa ad invicem concatenentur, & cur ignis magis sit in aëre, & minùs in aqua, omnium autem minimè, seu portione maximè exigua, in terra. Hinc etiam declaratur, quomodo unum elementum est alteri quasi matrix, vehiculum & receptaculum, videlicet cuilibet suo superiori proximo, ut aër igni, aqua aëri, & terra aquæ, quæ hac ratione omnium elementorum est receptrix. Unde etiam à Philosophis terra omnium elementorum mater non immeritò nuncupatur. Hæc ergò est harmonia illa elementaris, cujus consonantiarum virtute partes in compositionis mixtione exactissimè & ad pondus connectuntur, & in ea pacificè conservantur.

Concludimus igitur, quod verus modus, connectens ad invicem in compositione proportiones elementorum contrariorum, est sphaera æqualitatis, tonumque ejus intervallum implentem esse naturale illud superiorum & invisibilium elementorum cum inferioribus & visibilibus ligamentum, sine quo nullo modo possunt 4. elementa ad compositionem aliquam naturalem concurrere.

CAPUT VII.

*De musica mundana, & consonantiarum ejus praxi ac actione,
à cœli ætheri spheris in has elementares infusa.*

UEMADMODUM in Musica vocali seu instrumentali non sufficit speculatio, nisi ad praxin ea transferatur, ac dignoscatur usus ejus experienciâ practicâ; ita etiam in harmonia hac mundana fictus fortasse existimabitur præsens noster discursus, nisi, ad praxin non intellectui solum, sed & ipsi sensui familiarem, illum pro viribus nostris extendamus. Edisseremus igitur primum, quibus proportionibus & consonantiis, quælibet mundi sphaera suam harmoniam in aliam infundat, ac deinceps, secundo loco, discordantiarum mundanarum rationem declarabimus.

Cùm igitur infimæ regionis spatium perspicuum referatur ad terram in proportione sesquitercia, evenit inde, ut ignis accidentalis ei correspondeat, sed imperfectâ consonantiâ; namq; respectu solius siccitatis, quæ est qualitas accidentalis, tam igni quàm terræ propria, in tali concordia cum terra existit: Sed ratio, cur hæc regio ingenere terræ convenit, est in multitudine corpulentia, quam originaliter à terra accepit. Unde regionis perspicuæ intervalla conducunt ad connectendam hanc regionem magis materialem ad suum fundamentum consonantiâ imperfectâ (pro natura scilicet loci) quò simphonia ex aptâ sphaerarum ejus concatenatione oriatur.

At verò si in primum gradum regionis ætheræ ascendamus, inveniemus, Lunæ sphaeram habere referentiam ad terram in sesquialtera proportione, & respectu istius proportionis gustat terra de Quinta essentia, ac infunditur eadem hac proportione in terram melodia mundana, confata cum ipsa ex consonantia minus perfecta. Nam quatenus inter terram & sphaeram Luna, quatuor inveniuntur, nempe aqua, aër & sphaera Lunæ, quæ tonus important, & sphaera ignis, quæ Semitonii loco habetur, eatenus Diapente cum terra consonabit, & Diatessaron cum aqua; consistens, ut dictum est, duobus tonis aëre nimirum & sphaera Lunæ, ac uno Semitonia, videlicet igne: Atq; hæc est ratio, quod Luna assidue tam fortiter & strenue in hæc inferiora ac præcipue in terram agit per influentias suas. Similiter sphaera Mercurii Diapente in sphaeram aquæ resonabit: Hinc igitur aquarum inundationes, mariumque perturbationes, propter tenuem & flatum spiritum Mercurialem in illis occultatum, pariterque etiam hujus operum adjumento Lunæ fit fluxus & refluxus maris. Porro quoque simili consonantia refertur Venus ad sphaeram aëris, quæ simphoniam blandam & suavem habet in aëre, propter exactam suarum proportionum concordiam: Hinc aër in se retinet easdem qualitates, quas Venus habet, videlicet caliditatem & humiditatem, quæ vitæ animalis semper sunt propitia; imò & ipsis plantis loco humidi radicalis inserviunt cum spiritu iis proprio. Sphaera denique Solis pars infima in sphaeram ignis influentias suas spargit, quæ simul in hæc inferiora deferuntur, & ad planetarum multiplicationem ac perfectionem virtute consonantiæ Diapente conferunt. Sed, ut ad consonantiæ perfectioris vires & facultates perveniamus, quæ inter terram & sphaeram æqualitatis reperitur, omnes vitæ ejusque animalis terrestres perfectiones ab hujus consonantiæ intervallis provenire certum est, materiæ nempe corporeæ incrementum, & vivacis illius for-

mæ vitales actiones ac motus; unde ad exactam rerum materialium perfectionem est hæc omnium prædictarum consonantiarum efficacissima. *Mars* etiam, quamvis in sua naturâ & per se sit valde utilis, attamen quia ejus Diapason se extendit ad spheram aquæ, ideò in fausta est hæc stella viventibus inferioribus, quoniam ob contrariam suam cum aqua naturam, producit contra vitam rebelles & malitiosas in hæc inferiora operationes, & ab Astrologis pro infortunio minori habetur. *Jupiter* verò Martis spheram immediatè orbe suo complectens, benevolè à spherâ aëris accipitur, qui melodiâ ejus ex proportione dupla consistente, mirificè delectatur, nam omnimodo in naturarum & qualitatum proportione conveniunt, præterquam quod aër de natura inferiori, spherâ autem *Jovis* de superiori participat; sunt enim ambo calidi & humidi: Hinc igitur est, quod imprimis ad vitam animale conferunt; ac habet aëreus ille orbis benevolam suam dispositionem à *Jove*, qui ideò *Fortunium maius* ab Astrologis appellatur, & à *Venere*, quæ *Fortunium minus* ab iisdem nuncupatur. Ultimum denique hujus regionis intervallum à *Saturno* gubernatur, quod ad intervallum elementi ignis se habet in dupla proportione, in qua Diapason consistit: At verò, quoniam natura Saturni & illa spheræ igneæ sunt contrariæ, ideò melodia talis, quamvis uni fortasse atque alteri speciei prodesse soleat, turbida tamen est & injucunda, imò & generi animali malitiosa; nam terminante sese frigida Saturni natura in calida illa ignis, repugnat caliditatis qualitas frigiditati; atque ita, licet in monochordo mundano consonans sit ista proportio quantitativa, haud exiguum tamen in concordantia illa discrasiam produciunt, oppositâ suâ repugnantia, contrariæ datoris & receptoris qualitates, quam facillimè animata propter formarum suarum debilitatem sentiunt ac percipiunt. Hinc igitur est, quod *Saturnus* ab Astrologis *Infortunium majus* vocatur, pari videlicet ratione, quâ illi *Martem* appellant *Infortunium minus*.

Ex his igitur constat, Solem & Lunam per influentias suas transmittere in hæc inferiora generalem Musicam mundanam, cæteras auem stellas particulariorem, atque iterùm harum quasdam faustè in hæc inferiora immittere melodias suas, quasdam verò infaustè: Quæ faustæ influunt, clarè, purè & simpliciter influunt; quæ verò infaustè; illæ per Diapasonis intervalla demittunt interruptè naturas suas in hæc inferiora, quæ plurimum interruptè agunt in corpora omnia, nisi bene admodum sit disposita.

Stellarum denique naturæ etiam harmonico quodam consensu cum ipsis Planetarum naturis concurrunt: Sic *Leo* propter vitæ suæ singularem vivacitatem pro Domino suo recipit Solem; Unde *Leo* est quasi unisonus cum natura Solis: Sic etiam *Cancer* cum Luna: *Aries* cum Marte, & sic in cæteris: Nam quælibet Planetarum domus cum natura sui Domini debet esse conformis, & quasi unisonus, hoc est, eodem sono debet Domino suo resonare; Unde eodem modo & iisdem consonantiis, cum Dominis suis influunt.

Quod denique ad Diatessaron superioris regionis attinet, intelligendum est, quod Hierarchia superior infundat virtutes suas in mediam, & media in infimam; hæc verò cum cælo æthereo communicat, quod non modò splendorem suum à cælo illo igneo, sed etiam à creaturis ejus nuntia & mandata DEI expectat, exceptaque exequitur; quæ quidem operationes virtute consonantiarum spiritualium fiunt, in qua igneus ille amor, univèrsùm cælum Empyreum implens, & usque ad Solis centrum se extendens, continetur, cujus quidem consonantiis spiritualia omnia rationalia, mediante vehiculo illo æthereo, in corpora optimè disposita descendunt. De quibus, quoniam in libris nostris de Macrocosmo latius discurremus, hoc loco ea omitemus, quò ad magis naturalia rectius transcendamus.

CAPUT VIII.

*De melodiæ elementaris praxi, & de effectu ejusdem, tam in simplicibus
quàm compositis corporibus, ac de ejus discordantia
& lite.*

VT subtiliores superiorum dispositiones & naturæ in corpora inferiora infunduntur; sic etiam necesse est, corpora ad influentias istiusmodi aptè suscipiendas ex regione pyramidis materialis substantiæ, quæ elementa dividitur, componi: Atque hæc quidem materialis compositio habet formam suam essentialem non ab elementis, sed ab ipso cælo; prout egometipse oculis meis talia videndo expertus sum: nam ex re viva quatuor distincta elementa separavi; deinde percepi ultimo loco, & oculis apertissimis vidi rei vitam, quam à cælo, Quinta essentia, & natura solari esse cognovi, siquidem elementa quatuor inferiora ad partem separavi. Nostra igitur hîc intentio est de proportionibus agere, & de illis consonantiis, quibus in corporum mundanorum mixtione & compositione fit apta unius elementi cum alio connexio. Sic igitur se habet in Musica elementari terra ad sphæram aquæ, ut 4. ad 3. cum existant in terra quatuor frigiditatis quartæ, ad tres illas aquæ relatæ; nam unica ista pars elementi ignis simul cum pyramidis lucidæ cono, inest in sphæra aquæ, quippe quæ, si plures in ea caloris partes existerent, tenuioris foret substantiæ, atq; adeo etiam in aërem esset conversa, eaque ratione nec sphæra ejus terræ proxima maneret, nec gravidine aut pondere tanto oneraretur: Quod autem aliquid caliditatis, hoc est, formæ igneæ in se habeat, testatur ejus perspicuitas & fluiditas, ut antea dictum est suo loco: Propter hanc igitur proportionem sesquitertiam convenit terra cum aqua; sed imperfecta & minùs absoluta est hæc dictorum elementorum combinatio; quia partes unius humidæ sunt contrariæ partibus siccis alterius; consonant tamen ad invicem per consonantiam Diatessaron; quia conveniunt in prædominantibus in ipsis qualitatibus activis. Sic etiam ad sphæram æqualitatis spurix, in qua duæ sunt partes materiales, & totidem ignis, terra se habet in proportione dupla, nempe, ut 4. partes terræ ad duas ejusdem sphærx; nam has partes humidæ produxit natura terrestris, virtute lucis cum ea conjuncta dissoluta & subtiliata. Similiter aqua se habet ad istam sphæram æqualitatis, ut 3. ad 2. unde proportio sesquialtera orta est; Atq; ita adepti sumus Diatessaron, Diapente, & Diapason pyramidis terrestris. Similiter sphæra æqualitatis se habet ad illam aëris, comparatis duabus sphærx æqualitatis partibus igneis ad tres illas aëris portiones; unde Diapente igneum oritur; & aëris partes tres igneæ ad quatuor illas sphærx ignis, producunt consonantiam Diapason. Convenit ergo terra cum aqua in Diatessaron, cum sphæra æqualitatis in Diapason; Et aqua convenit cum sphæra æqualitatis spurix in Diapente, & sphæra æqualitatis spurix cum aëre in Diapason, nempe, quoniam in duplâ proportione habentur. Sic etiam ignis cum aëre convenit in Diatessaron, & cum sphæra æqualitatis in Diapason, & aër convenit cum sphæra æqualitatis in Diapente, & sphæra æqualitatis cum aqua in duplâ proportione seu Diapason. Duo ergo elementa visibilia optimè concurrunt ad compositionem, per vinculum consonantiæ Diatessaron, & duo invisibilia elementa miscent sese illis virtute amplexus, quem habent cum proportionibus corporalibus. Nam ignis refertur ad aërem

aërem per consonantiam Diatessaron, & aër ad sphaeram æqualitatis per Diapente, ac conjunguntur sphaera æqualitatis tam ignis, quam aër in proportione Diapason Sphaera autem æqualitatis elementa ista invisibilia, formalibus consonantiis simul concatenata, cum visibilibus elementis per corporalia vincula seu consonantias connectit. Similiter aër ad terram jungitur proportione quadrupla, & per consequens ignis etiam aëri vinculo Diatessaron conglutinatus, cum terra & aqua uniri solet; sed tamen ita conjunguntur ad invicem, ut debita consonantiarum sedes, ac ordo legitimus observetur, ne discordia & lis inter ipsa oriatur; Unde consonantiæ corporales corporalia elementa respicere debent, & igneæ igneas. Cujus rei ratio est, quoniam regio tam terrestrior & visibilior, quam ignea & invisibilis terminatur, ac perficitur consonantiâ perfectissimâ; Unde limes pyramidis corporalis seu visibilis est intra Diapason corporale; & itidem igneus ille intra suum Diapason minus corporale: At verò quatenus utrumque Diapason conjungitur virtute sphaeræ spuriae, catenus elementa corpora invisibilibus illis junguntur & concatenantur; Unde non debet unica proportio alteram respicere extra suam regionem; nam aliter loco concordiarum discordiæ provenirent; Verbi gratiâ, ignis ex 4. caloris partibus constat, & aqua ex tribus frigiditatis; quamvis igitur hic est proportio sesquitercia, consistit tamen illa inter corpora malè, ratione qualitatum, disposita, & fit progressio à regno igneo ad illud corporale, quorum naturæ omninò sunt oppositæ. Similiter terra se habet ad aërem, ut 4. ad 3. sed ratione eadem convenire nullo modo possunt; unde ignis aëre includitur, quo mediante per sphaeram æqualitatis (quæ non aliter pro medio habenda est, conjungentiarum formarum ignearum & aërearum, cum corporibus aqueis & terrestribus, quam spiritus æthereus in conjunctione animæ cum corpore inferiori pro tali reputatur) transit aër, & cum sua anima ignea ac aquâ comprehenditur, quæ aqua virtute consonantiæ Diatessaron cum terrâ facilimè & naturaliter conjungitur: Et hæc est harmonia illa, quâ fit corporum mixtorum sublunarium compositio. Solvuntur autem hujusmodi ligamenta lites & discordia; Nam ignis Martialis proportio, ultra debitam suæ consonantiæ naturam aucta, citissimè absorbet vehiculi sui aërei humiditatem, & ex carcere suo, violatâ consonantiæ Diatessaron igneæ proportione, in aqueam regionem erumpit, ac bellum ex pace in composito causat; unde morbi desperati & incurabiles oriuntur, igneaque illa natura per aquam & terram violenter penetrans, & ab iis erumpens, animam cœlestem, cui propter cœli ætherei cum ignis sphaeræ familiaritatem & cognationem proxima est in compositione, secum rapit, atque hac via dissolvitur compositum, & corruptionem patitur, ac reducitur gradatim in primam suam materiam. Hoc idem accidit, cum terra Saturninâ suâ frigiditate & siccitate aëream caliditatem & humiditatem destruit, ut viam cum aqua inveniat, quâ ignem extinguat vitamque rei præfocet: Sed de lite hac mundana plura capite sequenti dicemus.

CAPUT IX.

De discordiis mundanis.

POSTEA QUAM de concordia mundana egimus, sequens est, ut de ejusdem discordiis & ratione illarum sermonem instituamus: Ex superioribus igitur luculenter demonstratum est, chaos ante mundi completionem, ex proportionibus litigiosis conflatum fuisse, nihilque in massa illa rudi fuisse concordiae secundum illud Poëtae; *Frigida pugnabant calidis, humentia siccis*. Ex his igitur hostilium Macrocosmi incurfionum, pacificæque ejusdem amicitiae causis effectus producuntur. Nam in principio natæ caliditatis, etiam oppositum ejus frigiditas est suborta, inter quas bellum ad invicem gerentes, humiditas tanquam tertium aliquid intervenit, ut quoddam ex duobus illis primariis conflatum, nec tamen ulla tenus cuilibet dictarum extremitatum totaliter cõveniens, quatenus videlicet de duobus illis extremis participat, unde & medium inter illa locum tenet. Hinc igitur siccitas ab utroque extremo nunquam discedens bellum habet perpetuum cum contrario suo, humiditate, ita ut una inimicitia non determinanda aliam insequatur. Interrumpens itaque hostiles hosce in Macrocosmi natura concursus, natura infinita ex rebus indistinctis distinctas libratasque texit: quo facto levia in excelsiores regiones subvolant, gravia autem sub arena humida refederunt, ita ut quælibet eorum in proprium & proportionalem locum, ut *Trismegisti* ore loquar, igneo vehantur spiritu. Quibus ita dispositis in cælo æthereo, Planeta quilibet in propria sua exaltatione est repertus, quippe qui taliter in Zodiaco cælesti siti erant, ut qui conditionum erant contrariarum, longius ab invicem distarent: Hinc *Sol* exaltationem suam in prima creationis suæ instanti in *Ariete* invenit; cui proximam exaltationem *Luna* habebat, quoniam ille ei quasi de substantia sua tribuit, atque hæc est tanquam uxor seu fœmina, ac *Taurum* possidebat: Similiter *Jupiter*, *Soli* & *Lunæ* amicissimus, in *Cancro* exaltabatur, *Mercurius* in *Virgine*; *Saturnus* autem *Soli* malitiosissimus distabat ab ipso per integrum totius cæli Semidiametrum in *Libra* exaltatus: *Mars* denique in *Capricorno* exaltatus, æqualiter tam à *Sole*, quam à *Saturno* distabat. Atque ita fuerunt omnes hæc cæli creaturæ dispositæ, ut inter qualitates earum lis nulla manifesta esset. At verò postquam motu suo naturali in aspectum malevolum incidebant, quod quotannis communiter ab origine ipsarum accidit, rebelles producunt in hæc inferiora effectus, quibus compositiones istæ inferiores aut penitus destruuntur & extirpantur, aut mirificè affliguntur & debilitantur, hocque propter malevolas Planetarum malè se aspicientium influentias, quæ eò sunt praviores, quò pravior est inter Planetas sese aspicientes ille qui tempore aspectus illius est alio fortior & potentior: Pravos autem Planetas *Saturnum* & *Martem* appellant; quippe qui naturaliter duplas suas proportionales deorsum tendentes in sphaeras suis naturis incongruas & contrarias extendunt: Unde corruptam faciunt harmoniam, & potius accidentales quam naturales his inferioribus, ac præsertim viventibus, producunt effectus, ut antea dictum est: namque Planetae omnes in se boni sunt, sed influentiæ ipsorum, quamvis ipsæ quoque per se bonæ sint, & præsertim horum duorum propter rationes jam allegatas, in corporibus, non aptè ad influentias & naturas eorum recipiendas, dispositis, malos operantur effectus, ita sanè, ut non sit culpa in datore, sed in recipiente: Id quod etiam confirmare videtur *Jamblichus* his verbis; *Cælestia non sunt mala, quamvis hic suscipiantur ut mala; nam vires cælestium omnes inde bona descendunt, in hac autem contrariorum permutatione mutantur; ideoque, qualitas, qua nocet in terris, alia est præter illam,*

quæ cælitus hucusq; pervenerat; Cujus quidem ratio Philosophiæ nostræ effectu confirmatur. Nam primum, universaliter loquendo, sphaera aquæ accepit influentias *Martis* per consonantiam Diapason, sed recepit illas sphaeræ istius natura contraria; Unde invisibiliter pugnat ignis cum aqua, & aqua resistendo præternaturaliter gerturbatur: Sic *Saturnus* in eadem proportione suas emittit influentias in ignem, qui in receptione earum similiter tum agit, tum patitur in particularioribus. Videmus quod vis *Saturni* est contentiva & per accidens frequenter obest, quando videlicet à materia frigidiori suscipitur: tunc enim nocet, quia recipitur, ut plurimum per modum congelationis. Similiter cognoscimus, vim *Martis* esse motricem, videmusque ejus influentias obesse, nempe cum à materia ferventiori recipitur; atque tum ille nocet, quia per æstum recipitur: quæ quidem nocumenta non eveniunt propter pravam influentiarum operationem, sed propter malam materiam dispositionem. Similiter etiam densitas & raritas materiam potest in culpa esse. Invenimus etiam aliquando subjecti debilitatem in causa esse, ut radii & influentiam bonam malos in eo producant effectus; Fit enim nonnunquam, ut lux *Solis* offendat languidi oculos; & ejus calor ac radii æstivales etiam fortiores & biliosiores lædant. Sic etiam invenimus, *Mercurii* & *Veneris* influxus exagitare quandoque in aëre flatus & ventos; docetque experientia in biliosa natura cum superfluo humore pituitoso mixta per influentias *Martis* & *Lunæ* malo aspectu, ut puta quadrangulo, conjunctione, aut opposito se invicem aspicientium, sordida ulcera genita esse, quoniam ignea *Martis* natura cum aquea natura *Lunæ* assidue ad corruptionem agit, quousque purulenta materia producat. Similiter ipse *Mars* & *Saturnus* subjecta contraria in uno homine vel animali invenientes, afficiunt illud, ut plurimum peste, febre putrida, aut morbis consimilibus, dum alia interim animalia ejusdem speciei, propter defectum materiam, Martiali & Saturninæ naturæ contrariæ, recipiant liberè Planetarum istorum influxus absque periculo & citra ullam manifestam alterationem. Ex quibus patet, quamvis omnes influxus cælestes per se veniant salutares, quod tamen interdum subjecti perversitas aut debilitas, superiorum naturas nequeat tolerare. Pari quoque ratione in regione Elementari, posteaquam quælibet ejus natura indistincta quondam & perturbata jam in proportiones consonantes esset concordantiarum regulis redacta, obtinuit terra locum ab igne tanquam contrario suo remotiorem; Similiter aqua interposita est inter aërem & terram, ne iterum contenderent; imò & sphaera æqualitatis spuriam se interposuit inter frigiditatem aquæ, & aëris caliditatem; atque ita ratione hujus sphaeræ mediæ æqualiter de utrisque participantis, pax retinetur inter has sphaeras elementares sibi oppositas, uti superius dictum est. Ubi igitur istiusmodi pacis vincula in corporibus simplicioribus rumpuntur, ibi videmus in elementis, litis & discordiæ effectus; Verbi gratiâ, si ignis aquæ misceatur, tonitrua & fulgura causantur; si ignis aëri in proportione nimia, coruscationes, Cometæ & cætera Meteora ignita oriuntur; Si frigiditas terræ aëri, nives & grandines in aëre coguntur ac colliguntur; si aqua aëri, nebulae & nubes: Atque ita consonantiarum imò & ipsorum tonorum fit nonnunquam confusio; quæ omnia accidentia in infimam mundi regionem morbos corporum simpliciorum seu elementorum producant. Porro etiam in corporibus compositis oritur nonnunquam lis magna, corpori exitialis, quæ fit aut propter violationem ligamentorum elementarium in composito contentorum, aut propter in æqualitatem proportionis unius elementi ad aliud, de quibus hoc loco latius disceptare, nostri non est propositi, siquidem illud ob spatiosum illius subjecti campum magis esset tædiosum, quàm huic nostro discursui Musico conveniens: Concludimus itaque nostram hanc Musicam mundanam hoc axioma: *Tonat Sol Diapason suum ad generationem, & tonat terra suum ad corruptionem.*